

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, & referuntur sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

monium significat, non est per similitudinem tantum naturæ, quam Christus habet cum toto genere humano, sed per fidem & charitatem, quæ ut sponsus Ecclesiam ut sponsam diligit, ut ex Pauli discursu colligitur, qui maritos adhortatur ad uxores diligendas, sicut Christus dilexit Ecclesiam; ad hanc autem conjunctionem significandam matrimonium infidelium, utpote fide carens, aptum non est. Ex quo intelliges rationem, ob quam matrimonium consummaturum infidelium, per alterius conjugis ad fidem conversionem, divini possit, non autem fidelium per unius conjugis apostasiam à fide, tametsi nonnunquam majus periculum sit, ne hic per conjugem à fide aversum, quam ille per conjugem in sua infidelitate perseverantem, perventur; quia nimirum matrimonium infidelium non est à Christo assumptum, ad significandam indissolubilem sui cum Ecclesia conjunctionem, sicut matrimonium fidelium.

19 Colligitur tertio, matrimonium in lege nova esse magis indissolubile, quam fuerit in lege naturæ, vel in lege Mosaica. Nam ut docet sanctus Doctor loco citato, matrimonium fidelium ante Christi adventum, non significabat unionem Christi cum Ecclesia, hanc enim significationem accepit in lege Evangelicæ, cum fuit elevatum à Christo ad dignitatem Sacramenti novæ legis, quia congruentius fuit quod eam haberet, post factam Verbi cum natura humana, & Christi cum Ecclesia conjunctionem; tum etiam, quia ante Christi adventum licitum erat matrimonium unius cum pluribus uxoribus, hoc verò matrimonium aptum non erat ad significandam unionem Christi cum Ecclesia, quæ est una, & multo minus Verbi cum humanitate assumpta, quæ etiam unica est. Ex quo intelliges, cur in lege Mosaica matrimonium esset solubile per hocellum repudii, ut dicitur articulo sequenti, in lege verò Evangelicæ id non liceat, quia nimirum in lege nova significat unionem Christi cum Ecclesia, quam Deus nunquam repudiabit, juxta illud Olee sponsabo te mihi in sempernum; in lege verò Mosaica, hac significatione carebat.

ARTICULUS II.

An repudium olim fuerit licitum Judæis, & Romanis, aliisque Gentilibus, ita ut repudiando uxores, non peccarent, Deo dispensante in lege naturæ?

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum, & re-feruntur sententia.

20 Suppono primò, quod olim in lege Mosaica permittitur batur Judæis uxores dimittere, & libello repudii uxori dato, aliam ducere: De utero enim 24 sic dicitur: Si acceperit homo uxorem, & non invenit gratiam ante oculos ejus, propter aliquam infirmitatem, scribet libellum repudii, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Forma verò hujus libelli, seu verba in eo contenta, hæc erant: Ego Rabbi Simeon filius Rabbi Abraham, filij Rabbi David, filij Rabbi Salomon, &c. primâ mensis secundi, anno

à creati me mundi &c. hi & in hac civitate, ex animi mei consensu, & sine ulla coactione, repudiavi Rachel filiam Rabbi Mosi filij Rabbi Joseph filij Rabbi Jacob; & dedi illi libellum repudii in manu, chedam abscessionis, & signaculum divisionis, ut sit à me abjecta, & abeat quocumque voluerit, ducitque possit ab omni viro, nec eum quicquam prohibere presumat, juxta constitutiones Moysi, & Israel. Debebat autem hic libellus, non ab ipso repudiante, sed ab aliquo docto scriba componi, idque duplici de causa, primò, ut mora scribendi tardiores maritus redderet ad repudiandum, daretque tempus maturius ea de re deliberandi, extincto interea, vel remisso fievore odii & iracundiæ, ut notat S. Augustinus lib. 19. contra Faustum cap. 26. ubi ait, quod talis libellus debebat scriptis mandari, ut in dissidium animi præceptis libelli conscriptione refractus, abstineret, & quid mali esset uxorem dimittere, cogitaret. Secundo, ut scriberet à quibus exarari debebat, & quibus repudii causa exponenda erat, de ea secundum legem judicaret, & si justa non esset, repudium impedirent, conjugatosque ad pacem & concordiam revocarent. Quia ut perhibent (subdit idem sanctus Doctor) apud Hebræos scribere literas Hebræas nullitas erat, nisi scribis solis, cum & excellentiorem profiterentur sapientiam, & si qui eorum essent æquitate ac pietate præditi, non tantum profiterentur sapientiam, sed etiam seclarentur. Ad hos igitur quos oportere esse prudentes legis interpretes & justos & fidem diffusiores, lex voluit mittere eum, quem iussit libellum repudii dare, si dimisisset uxorem. Non enim poterat scribi libellus, nisi ab ipsis qui per hanc occasionem & necessitatem, venientem quodammodo in manus suas, bono consilio regerent, atque inter ipsum & uxorem, pacifice agendo dilectionem, concordiamque suaderent.

Porro libellus repudii in lege Mosaica dari non debebat, nisi ex gravi aliqua & justa causa, quæ verbis Deuteronomii supra relatis, generatim nomine fœditatis exprimitur; puta sterilitas, quæ apud Judæos erat ignominiosa, lepra, morbus perpetuo impediens debiti conjugalis redditionem, veneficium, ebrietas, morositas, & rixæ perpetuæ, vel mali mores mulieris, turbantes pacem domesticam, liberisque valde nocentes malo exemplo. Quare non sufficiebat levis causa, ut colligitur ex verbis illis Malachiæ secundo. Cum odio habueris (uxorem tuam) dimitte, dicit Dominus Deus Israel. Quæ verba ironice dicta esse à Deo, plures Interpretes asserunt, & indicant verba immediate præcedentia: Custodie ergo spiritum vestrum, & uxorem adolescentiæ tuæ noli despiciere, unde illis Deus reprehendit Israélitas, eâ solâ de causa odio habentes & repudiantes uxores suas, quòd illæ minus essent pulchræ quàm alienigenæ.

Demum necessè non erat, ut in libello repudii ejus causæ specialiter exprimerentur, sed tantum in generali, ut ostenderetur justum repudium, ut ait S. Thomas hic qu. 67. art. 7. Imò aliqui docent, nequidem in generali causas repudii scribi debuisse, tum quia in forma libelli supra relata non exprimitur; tum etiam, quia hoc ipso quod libellus à scribis exarari debebat, constabat authenticè causam esse justam, utpote talem ab illis judicatam. Plura de forma repudii Judaici videri possunt apud Abulensem in cap. 19. Matth. cap. 52. & sequentibus.

Suppono secundo, quod non solum Judæi, sed etiam plerique Gentilium, olim solebant uxores repudiare, ut alias ducerent, sicut de Medis &

Per-

Perlis constat ex libro Esther cap. 1. ubi Assuerus repudiat Vasthi, & de Philistinis ex Judic. 14. ubi Samsonis uxor accepit eo relicto statim alterum de amicis ejus, & pronubis, putans se ab eo desertam & dimissam fuisse. Olim etiam usitatum fuit apud Romanos, libello per nuntium missio, uxores repudiare, his verbis: *Res tuas tibi habeo. Tuas res tibi agito, ut constet ex toto ff. de divortio & repudio, ex Cod. de repudio, & aliis relatis à Gregor. Tolosano in Syntagmate juris part. 2. lib. 9. cap. 5.* Primus verò qui inter Romanos anno circiter ab urbe condita 500. sterilitatis causa, uxori repudium dedit, teste Valerio Maximo lib. 2. cap. 3. tit. *de primo repudio*, fuit Spurius Cabilus, vel Corbilus, seu Corvinus; qui tamen reprehensione dignus judicatus est, quod cupiditate liberorum conjugali fidei prætulisset.

24. Hæc sunt certa & indubitata apud omnes, sed difficultas est & controversia inter Theologos, an repudium licitum fuerit Judæis, vel solum permissum, aut toleratum; & an Romani, alique Gentiles, repudiando uxores, peccarent contra legem naturæ, quæ matrimonii indissolubilitas præcipitur, ut articulo præcedenti ostendimus, vel utrum fuerint dispensati à tali lege, ut de Hebræis dicemus.

25. Prima sententia asserit, nunquam in veteri lege fuisse licitum repudiare uxorem, sed tantum permissum ut impune fieret, ad majus malum vitandum, ne videlicet Judæi suas uxores occiderent; præstabat siquidem eas dimittere potius quam interficere. Quare juxta hanc opinionem, peccabant Judæi dimittendo suas uxores, & vinculum matrimonii non solvebatur; ac proinde si mulieres dimissæ accipiebant novos maritos, non erat novum matrimonium, sed adulterium. Quod autem viri possent alias ducere, non erat per accessionem novi juris ex repudio, sed ex eo quod polygamia tunc esset licita, propter multiplicationem populi fidelis. Hanc opinionem docet Divus Hieronymus in cap. 19. Matthæi ad verba illa: *Moses ad duritiam*, ubi hæc scribit: *Nunquid potest Deus sibi esse contrarius, cum aliud jussit. & sententiam suam novo frangat imperio? Non ita sentiendum est: Sed Moyses cum videret propter desiderium secundarum conjugum, quæ vel ditiores, vel juniores, vel pulchriores essent, primas uxores interficere, aut malam vitam ducere, maluit indulgere discordiam quam odia & homicidia perferere.* Idem docent Glossa, & Lyranus in caput quintum Matthæi. Magister in 4. dist. 33. Divus Bonaventura ibidem articulo tertio, questione prima. Sotus ibidem quest. 2. art. 2. concl. 2. Henriquez, Sylvius, & alii.

26. Secunda docet, sub lege mosaica, Deo dispensante in lege naturali, permissum fuisse Judæis repudiare uxores, non solum impune, sed etiam licite, ita ut non peccarent repudiando, & per libellum repudii, vinculum conjugale solveretur. Ita Author operis imperfecti in Matth. homil. 34. D. Thomas Matth. 19. Albertus Magnus 4. dist. 33. art. 25. Durandus ibidem quest. 3. Paludanus quest. 1. art. 2. Bellarminus de matrim. cap. 17. Sanchez lib. 10. de matrim. disp. 1. alique plurimi ab ipso relati.

27. Tertia existimat, repudium licitum fuisse non solum Judæis, sed etiam Gentilibus, eosque repudiando uxores, non peccasse contra legem naturæ; quia repudio uti sunt prudentissimi viri, qui nullâ passione ducti, id ut licitum, & à lege naturali minime abhorrens judicant; ut con-

A statum de Romanis Jurisconsultis, ex quibus omnis penè Jurisprudencia ad nos derivata est: tum de Platone, qui lib. 11. de legibus, separationem viri ab uxore suadet, quando conjugii propter morum acerbicatem inter se non conveniunt. Ita Abulensis in cap. 19. Matth. quest. 66. ad 5. & Veracrius apud Sanchez citatum, numero 8.

§. II.

Vera sententia duplici conclusione statuitur.

Dico primò, olim permissum fuisse Judæis repudiare uxores, non solum impune, sed etiam licite, ita ut eas repudiando non peccarent, Deo in lege naturæ dispensante, & matrimonii vinculum, per legem repudii dissolveretur. Probatur primò: Verba supra relata ex Deuteronomio, propriè sumpta & simpliciter, ut sonant, non significant tantum permissum seu tolerantiam minoris mali, ad vitandum majus, sed scientiam & potestatem juris, ad repudiandum uxorem; Sed verba Scripturæ, quod fieri potest, in sensu proprio & nativo intelligenda sunt, juxta regulam traditam à S. Augustino lib. 3. de doctrina Christiana cap. 10. præcipue verò in legibus, quæ clara esse debent: Ergo per legem repudii permissum fuisse Judæis non solum impune, sed etiam licite, repudiare uxores, præsertim cum ex nullo loco Scripturæ colligi possit, Deum vim obligandi à lege non abstinuisse, & cum non aliter loquatur Moyses in alia quæ non permittit solum seu tolerantiam, sed & licite licere poterant Judæis.

Confirmatur: Quamvis in lege veteri aliquæ peccata permitterentur sine punitione, læpæ tamen reprehendebantur de illis Judæi à Prophetis, ut constat d. Celsus, quæ illis permissæ sunt, circa alienigenas de iis enim redarguuntur Ezechiel. 18. & Psal. 14. Sed quæ in tota Scriptura legitur, quod repudiantes uxores, servato modo à Moysè præscripto, reprehenduntur. Nam si ironice intelligendum sit illud Malachiæ 2. *Cum odio hœveris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel*, ut plures Scripturæ Interpretes existimant, & si verbis illis Deus ironice carpat dimittentes uxorem, loquitur de Judæis, qui sine justa causa eas oderant, & dimittebant, ut alienigenas, quia pulchriores sibi videbantur, acciperent, ut supra annotavimus.

Probatur secundò conclusio: Per libellum repudii verè solvebatur vinculum conjugale: Ergo verè Deus dispensabat in lege naturæ indissolubilitatem matrimonii præcipientem, subindeque non solum impune, sed etiam licite, poterant Judæi uxores repudiare, & uxores repudiatae aliis nubere. Utraque consequentia patet. Antecedens verò probatur primò, quia libellus repudii, qui Hebræicè, *libellus dissolutorius*, seu *abscessionis* dicebatur, satis hanc conjugalis vinculi solutionem insinuat. Secundo, quia lex mosaica non permittit fornicariis nubere duobus viris: Sed concedebat Deuteronomio 24. mulieri repudiata, ut nuberet alteri viro: Ergo per libellum repudii dissolvebatur prius matrimonium. Tertio, lex Moysis prohibebat, ne repudiata, mortuo secundo marito, nunquam reciperetur à priori viro. At si repudium non solvebat prius matrimonium, & consequenter fuisse illicitum, non erat prohibendum, sed potius op-